

Ár 2013, föstudaginn 31. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 17/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 15. febrúar 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 12. febrúar 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 19. febrúar 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 18. mars 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 21. mars 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 5. apríl 2013.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 31. maí 2013.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili hefur stofnað til skulda við varnaraðila, þ.e. vegna yfirdráttar á veltureikningum nr. X og Y og á Mastercard og Visa-korti. Allar kröfurnar féllu í gjalddaga árið 2009, nema veltureikningur nr. Y en gjalddagi þeirrar kröfu var 31. mars 2010.

Árið 2010 kveðst varnaraðili hafa hafið innheimtuaðgerðir á hendur sóknaraðila í Noregi, þar sem sóknaraðili er með lögheimili.

Þann 5. júlí 2012 færði sóknaraðili lögheimili sitt til Íslands og degi síðar barst héraðsdómi Reykjaness beiðni hennar um að bú hennar yrði tekið til gjaldþrotaskipta.

Með úrskurði héraðsdóms Reykjaness 25. júlí 2012 var bú sóknaraðila tekið til gjaldþrotaskipta. Í kjölfarið flutti sóknaraðili lögheimili sitt aftur til Noregs, en hún kveður að atvinnutilboð á Íslandi hafi ekki gengið eftir.

Frá ágúst 2012 hefur innheimtufyrirtækið Visma Collectors, dregið NOK 5.000 af launum sóknaraðila til að innheimta kröfur varnaraðila.

Þann 29. október 2012 var haldinn skiptafundur í þrotabúi sóknaraðila. Skiptastjóri lagði fram yfirlit um ráðstöfun tryggingarfjár og tilkynnti að þar sem engar eignir hefðu fundist í búinu myndi hann ljúka skiptum skv. 155. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti. Skiptastjóri myndi birta tilkynningu þar að lútandi í Lögbirtingarblaðinu.

Þann 27. nóvember 2012 fór sóknaraðili þess á leit við varnaraðila að henni yrðu endurgreiddar NOK 20.000. Með bréfi varnaraðila, dags. 14. desember 2012, tilkynntist að varnaraðili myndi ekki afturkalla innheimtu kröfu sinnar á hendur sóknaraðila í Noregi. Einnig hafnaði varnaraðili endurgreiðslu þess sem þegar hafði verið innheimt. Nokkur bréfasamskipti áttu sér stað á milli sóknaraðila og varnaraðila í kjölfarið.

Þann 7. desember fór varnaraðili fram á það við Þjóðskrá Íslands að lögheimilisskráning sóknaraðila á Íslandi í júlí 2012 yrði felld niður. Með bréfi, dags. 3. janúar 2013, hafnaði Þjóðskrá beiðninni.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 12. febrúar 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili stöðvi innheimtuaðgerðir í garð hennar tafarlaust. Gerð er krafa um að endurgreiddur verði frádráttur launa hennar í Noregi, samtals að fjárhæð NOK 35.000.

Sóknaraðili vísar til þess að bú hennar hafi verið tekið til gjaldþrotaskipta 25. júlí 2012. Samkvæmt 1. mgr. 99. gr. laga nr. 21/1991 falli allar kröfur á hendur þrotabúi sjálfkrafa í gjalddaga við uppkvaðningu úrskurðar um gjaldþrotaskipti, án tillits til fyrri samninga eða ákvarðana um gjalddaga eða eftir atvikum réttarreglna sem reynt geti á í þessum efnunum. Með öðrum orðum geti kröfuhafi ekki haldið kröfu sinni upp á skuldara sem tekinn hafi verið til gjaldþrotaskipta, jafnvel þó svo gerður hafi verið samningur um greiðslu eða greiðslufyrirkomulag.

Sóknaraðili mótmælir málalíbúnaði varnaraðila. Sú túlkun varnaraðila að ákvæði 1. mgr. 99. gr. laga nr. 21/1991 eigi ekki við þar sem tilgangur ákvæðisins sé að ákveða hvaða dag skuli miða við gjaldfellingu krafna þegar um þrotabúi sé að ræða sé ótæk með öllu. Tilgangur ákvæðisins sé einnig að girða fyrir ójafnræði meðal kröfuhafa þar sem gjaldfelling kröfu við gjaldþrotáúrskurð verði til þess að allar kröfur á hendur þrotabúi falli sjálfkrafa í gjalddaga við uppkvaðningu úrskurðar um gjaldþrotaskipti, án tillits til fyrri samninga eða ákvarðana um gjalddaga eða eftir atvikum réttarreglna sem reynt gæti á í þessum efnunum.

Sóknaraðili telur það skjóta skökku við að varnaraðili haldi því fram að ákvæði 72. og 73. gr. laga nr. 21/1991 eigi ekki við þar sem um kröfuna fari eftir norskum lögum þar sem heimild sé til að ganga að launagreiðslum þrotamanns, en haldi því einnig fram að ákvæði 2. mgr. 165. gr. laganna eigi við. Svo virðist sem bankinn taki þá afstöðu að velja og hafna ákvæðum íslenskra laga eftir eigin hentisemi.

Sóknaraðili vísar til þess að á engan hátt eigi stofnháttur kröfunnar undir norsk lög. Viðskiptamaður sé íslenskur ríkisborgari sem stofnað hafi til skuldbindinga hér á landi. Stofnháttur kröfunnar eigi rætur að rekja til íslenskra löggæringa, m.a. láns vegna íbúðarkaupa og yfirdráttar á Mastercard korti meðan hún hafi verið búsett hér á

landi. Auk þess hafi bú hennar verið tekið til gjaldþrotaskipta hér á landi þann 25. júlí 2012. Í kjölfar gjaldþrotaskiptanna hafi varnaraðili lýst kröfum sínum á hendur viðskiptamanni eftir íslenskum lögum. Þannig hafi bankinn reynt að ná til sín fjármunum eftir íslenskum lögum. Með vísan til framangreinds sé því sá málatilbúnaður varnaraðila ótækur með öllu að norsk lög gildi um kröfuna og innheimtu hennar, enda gildi íslensk lög um innheimtuaðgerðir á hendur henni.

Bendir sóknaraðili á að í 3. tölul. 1. mgr. 41. gr. laga nr. 90/1989 um aðför segi að óheimilt sé að gera aðför í framfærslufé gerðarþola. Greinin styðji við þá afstöðu sem löggjafinn hafi slegið fastri með ákvæðum 72. og 73. gr. laga nr. 21/1991. Þó svo krafa sé send til innheimtu erlendis breytist ekki uppruni kröfunnar. Ljóst sé að stofn kröfu bankans megi rekja til úttektar af Mastercard korti frá árinu 2010. Krafan sé íslensk að uppruna þótt hún sé innheimt af erlendum þjónustuaðila. Bæði Visma Collector og sýslumannsembættið í Asker Kommune hafi fallist á að fella kröfuna niður en tekið fram að hendur þeirra væru bundnar af afstöðu kröfueigandans, varnaraðila. Ekki hafi farið fram neins konar framsal á kröfunni og sé hún því að stofninum til íslensk og heyri undir íslensk lög. Innheimtuferli breyti engu þar um. Þess utan sé rétt að nefna að þó svo að fallist yrði á einhvers konar framsal kröfu þá sé um almenna fjárkröfu að ræða og meginmarkmið reglna um framsal krafna sé að tryggja að skyldur skuldara aukist ekki við framsal.

Sóknaraðili telur þá staðhæfingu varnaraðila að 72. gr. laga nr. 21/1991 eigi ekki við þar sem þrotabúið hafi ekki tekið við neinum fjárhagslegum réttindum fjarstæðukennda. Það liggja í hlutarins eðli að ekki hafi verið gengið að framfærslufé sóknaraðila af hálfu skiptastjóra við skiptin enda gangi slíkt í berhögg við lög. Það að varnaraðili bendi á að skiptastjóri hafi farið að lögum við skiptin leysi bankann á engan hátt undan þeirri aðför sem viðgengist hafi á hendur sóknaraðila að skiptum loknum.

Sóknaraðili vísar til þess að í 1. mgr. 138. gr. laga nr. 21/1991 komi fram að fjárnám í eign þrotamanns sem hafi verið gert á síðustu sex mánuðum fyrir frest dag falli sjálfkrafa niður við uppkvaðningu úrskurðar um töku bús hans til gjaldþrotaskipta. Sé litið til þess að bú sóknaraðila hafi verið tekið til skipta þann 25. júlí 2012 en skiptum hafi lokið þann 29. október sama ár, og að innheimtuaðgerðir á grundvelli fjárnáms í Noregi hafi hafist þann 4. maí 2012, sjáist að fjárnámið sé gert innan þess tímafrests sem áskilinn sé í ákvæðinu og hafi því fjárnámið fallið niður við uppkvaðningu úrskurðar 25. júlí 2012. Allar innheimtuaðgerðir eftir það tímamark séu ótækar og beri að endurgreiða sóknaraðila í samræmi við gerðar kröfur.

Sóknaraðili kveður staðhæfingu varnaraðila þess efnis að hún hafi aldrei flutt búsetu sína til Íslands í júlí 2012, heldur einungis lögheimili ranga. Sóknaraðili hafi flust hingað til lands vegna atvinnu sem henni hafi boðist, sem svo hafi ekki gengið eftir. Hafi hún þá fengið atvinnu í Noregi á nýjan leik og flust út aftur. Átölur varnaraðila byggja ekki á neinu öðru en ósönnuðum dylgjum í garð sóknaraðila.

Verði ekki fallist á framangreint ítrekar sóknaraðili höfnun á staðhæfingu varnaraðila um að aðför bankans í launum hennar fari samkvæmt norskum lögum. Sú staðhæfing sé einfaldlega röng. Sóknaraðili bendir á að í 1. gr. laga nr. 90/1989 séu taldar upp aðfararheimildir í íslenskum lögum. Þá vísar sóknaraðili til 11. tölul. 1. mgr. 1. gr. laganna. Í athugasemdum þeim er fram komi í frumvarpi því er orðið hafi að lögum nr. 90/1989 segi m.a. um 11. tölul. að tilteknum skilyrðum þurfi að fullnægja til að beita aðför eftir erlendum ákvörðunum. Eitt þeirra skilyrða sé að sú krafa sem aðfarar sé krafist fyrir þurfi að fullnægja þeim áskilnaði að fullnusta hennar verði ekki talin fara í bága við íslenskt réttarskipulag („ordre public“), eða með öðrum

orðum, að hún taki ekki til einhvers þess sem talið yrði ólöglegt eða ósiðlegt eftir íslenskum lögum, réttarvitund eða siðferðisvitund.

Vísar sóknaraðili til 11. og 12. gr. laga nr. 30/1932 um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenningu dóma og fullnægju þeirra. Þá segi í b-lið 2. mgr. 1. gr. laga nr. 7/2011, um Lúganósamninginn um dómsvald og um viðurkenningu og fullnustu dóma í einkamálum að gjaldþrot, nauðasamningar eða sambærileg málsmeðferð falli utan gildissviðs laganna.

Sóknaraðili telur að af framangreindu megi glöggst sjá að þó svo fallist yrði á að norsk löggiöf ætti við um innheimtu kröfunnar þá væri um ólögsmæta aðför að ræða, sbr. 11. og 12. gr. laga nr. 30/1932, sbr. b-lið 2. mgr. 1. gr. laga nr. 7/2011.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili bendir á að skiptum á búi sóknaraðila hafi lokið skv. 155. gr. laga nr. 21/1991, þar sem engar eignir hafi verið í búinu. Varnaraðili hafi því ekkert fengið greitt upp í kröfur sínar við skipti á búi sóknaraðila. Þar sem sóknaraðili beri áfram ábyrgð á skuldum sínum sem ekki fáist greiddar við gjaldþrotaskiptin, sbr. 1. másl. 2. mgr. 165. gr. laga nr. 21/1991 sé það á valdi kröfuhafa að ákveða hvort þeir telji ástæðu til að halda áfram innheimtu. Þar sem sóknaraðili hafi verið komin „aftur“ með lögheimili í Noregi hafi varnaraðili ákveðið að halda áfram innheimtuaðgerðum þar.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðili hafi flutt lögheimili sitt til Íslands þann 5. júlí 2012 og degi síðar hafi hún lagt fram gjaldþrotaskiptabeiðni. Skýringar sóknaraðila á „búferlaflutningunum“ um atvinnu hér á landi verði því að teljast ólíklegar.

Varnaraðili vísar til þess að í bréfi sóknaraðila til varnaraðila, dags. 27. nóvember 2012, komi fram að varnaraðili hafi ekki andmælt úrskurði héraðsdóms Reykjaness 25. júlí 2012. Af því tilefni tekur varnaraðili fram að lög nr. 21/1991 geri ekki ráð fyrir aðkomu kröfuhafa að málsmeðferð gjaldþrotaskiptabeiðnar skuldara fyrir héraðsdómi. Ekki hafi því verið mögulegt fyrir varnaraðila að mótmæla kröfu sóknaraðila fyrir héraðsdómi. Sóknaraðili bendi einnig á að andmæli hefðu getað komið fram á skiptafundi þrotabús sóknaraðila. Varnaraðili kveðst ekki fá séð hvers efnis slík andmæli hafi átt að vera né hvaða þýðingu sóknaraðili telji að slík andmæli varnaraðila hefðu haft. Varnaraðili bendir einnig á að sóknaraðili hafi ekki komið með athugasemdir við skiptastjóra.

Varnaraðili telur sóknaraðila draga víðtækar ályktanir af ákvæði 99. gr. laga nr. 21/1991 og sé skilningi hans hafnað. Ákvæðið taki einungis fram að gjalddagi krafna á hendur þrotabúi sé við uppkvaðningu úrskurðar. Þetta ákvæði eigi því við hafi kröfur ekki þá þegar verið fallnar í gjalddaga, eins og sjá megi t.d. af dómi Hæstaréttar í máli nr. 655/2009. Kröfur varnaraðila á hendur sóknaraðila hafi fallið í gjalddaga 2009 og 2010, líkt og sjá megi af kröfulýsingum sóknaraðila. Sóknaraðili telji hins vegar að með ákvæðinu sé kröfuhafa meinað að halda kröfu sinni upp á skuldara sem tekinn hafi verið til gjaldþrotaskipta. Þeirri túlkun sóknaraðila sé hafnað enda sé hún í beinni andstöðu við 1. másl. 2. mgr. 165. gr. laganna. Þá telji sóknaraðili, án rökstuðnings, að tilgangur ákvæðisins sé að girða fyrir ójafnræði meðal kröfuhafa. Ekki verði þó séð hvernig aðrir kröfuhafar hagnist verði orðið við kröfu sóknaraðila, þar sem sóknaraðili krefjist þess að sér verði dæmdir fjármunirnir

en ekki þrotabúinu. Þá séu þetta fjárhagsleg réttindi sem aldrei hefðu fallið í eigu þrotabúsins, sbr. 72. og 73. gr. laganna.

Varnaraðili kveður gjaldþrotaskipti vissulega sameiginlega fullnustugerð kröfuhafa. Þegar þeirri fullnustugerð ljúki sé hins vegar ekkert réttarsamband á milli kröfuhafa. Þar sem skiptum á búi sóknaraðila hafi lokið skv. 155. gr. laga nr. 21/1991 hafi það því verið á valdi hvers og eins kröfuhafa að halda áfram innheimtuaðgerðum, sbr. 1. másl. 2. mgr. 165. gr. laga nr. 21/1991. Hvergi sé kveðið á um það í lögnum að kröfuhafa beri að deila þeim fjármunum sem hann innheimti eftir að skiptum á búi ljúki með öðrum kröfuhöfum. Varnaraðili telur þá niðurstöðu fráleita þar sem sá kröfuhafi sem innheimti beri einnig einn kostnaðinn af innheimtuaðgerðinni og því sé ekki lengur um sameiginlega fullnustugerð að ræða.

Varnaraðili ítrekar að sú staða sé ekki uppi að hann hafi fengið meira en aðrir kröfuhafar úthlutað úr þrotabúi sóknaraðila, líkt og misskilningur sóknaraðila virðist lúta að. Skiptum á búinu hafi lokið skv. 155. gr. laga nr. 21/1991, þ.e. enginn af kröfuhöfum sóknaraðila hafi fengið neitt greitt úr þrotabúinu, hvorki varnaraðili né aðrir kröfuhafar.

Varnaraðili vísar til þess að þar sem sóknaraðili hafi flutt lögheimili sitt aftur til Noregs hafi innheimtuaðgerðum verið haldið áfram þar í landi. Þar sem ekki sé verið að krefjast aðfarar á Íslandi gildi lög nr. 90/1989 um aðför ekki um þá innheimtu.

Þá hafnar varnaraðili þeirri staðhæfingu sóknaraðila að Visma Collectors og sýslumannsembættið í Asker Kommune hafi fallist á að fella niður kröfuna.

Varnaraðili fellst ekki á það með sóknaraðila að farið sé gegn ákvæðum 72. og 73. gr. laga nr. 21/1991. Þessar tilvitnuðu greinar taki ekki til varnaraðila heldur kveði þær á um réttarstöðu þrotabús og sviptingu skuldarans á að ráða yfir réttindum sem falli til þrotabúsins eftir að gjaldþrotúrskurður hafi verið kveðinn upp. Í 72. gr. sé kveðið á um þá meginreglu að þrotabú skuldarans taki við öllum fjárhagslegum réttindum sem hann hafi átt eða notið við uppkvaðningu úrskurðarins. Frá þessari meginreglu séu undantekningar, t.d. megi einstaklingar halda þeim fjárhagslegu réttindum sem fjárnám verði ekki gert í. Þar sem þrotabúið hafi ekki tekið við neinum fjárhagslegum réttindum sem ekki megi gera fjárnám í fáir varnaraðili ekki séð að farið hafi verið gegn þessu ákvæði í máli sóknaraðila.

Varnaraðili vísar til þess að í 73. gr. sé kveðið á um hvaða fjárhagslegu réttindi renni til þrotabús og hver ekki á meðan á gjaldþrotaskiptum standi. Ekki verði séð að til þrotabúsins hafi runnið fjárhagsleg réttindi sem þrotabúið hafi ekki átt rétt á, á þessum tíma og telur varnaraðili því að ekki hafi verið farið gegn þessu ákvæði í máli sóknaraðila.

Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili virðist halda því fram að ef uppruni kröfunnar sé á Íslandi eigi að fara eftir íslenskum lögum við innheimtu hennar. Varnaraðili kveðst ekki átta sig á þessari röksemd. Þar sem þetta sjónarmið sóknaraðili eigi sér enga stoð sé því hafnað.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að innheimtuaðgerðum varnaraðila á hendur sóknaraðila í Noregi og endurgreiðslu frádráttar launa sóknaraðila í Noregi, samtals

að fjárhæð NOK 35.000. Nánar tiltekið lýtur ágreiningurinn annars vegar að því hvort krafa varnaraðila á hendur sóknaraðila sé gild, að teknu tilliti til ákvæða laga um gjaldþrotaskipti o.fl. og hins vegar hvort innheimta varnaraðila á skuldinni í Noregi, með þeim aðferðum sem fyrr er lýst, fái staðist. Á hinn bóginn fæst ekki séð að ágreiningur aðila um lögheimilisskráningu sóknaraðila hafi þýðingu fyrir úrlausn málsins.

Óumdeilt er að sóknaraðili hefur stofnað til skulda við varnaraðila, þ.e. vegna yfirdráttar á veltureikningum nr. X og Y og á Mastercard og Visa-korti. Allar kröfurnar féllu í gjalddaga árið 2009 nema veltureikningur nr. Y, en gjalddagi þeirrar kröfu var 31. mars 2010.

Það er tilgangur gjaldþrotaskipta að taka allar eignir og réttindi sem tilheyra ógjaldfærum skuldara og skipta þeim eftir ákveðnum reglum á milli kröfuhafa hans. Jafnræði á milli kröfuhafa, eða a.m.k. innan einstakra flokka þeirra er eitt af markmiðum laganna. Samkvæmt ákvæði 1. mgr. 99. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. falla allar kröfur á hendur þrotabúi sjálfkrafa í gjalddaga við uppkvaðningu úrskurðar héraðsdómara um að búið sé tekið til gjaldþrotaskipta án tillits til þess sem kann áður að hafa verið umsamið eða ákveðið með öðrum hætti. Umrætt ákvæði felur alls ekki í sér að skuldari sé laus undan skuld sinni þegar hún er gjaldfelld við gjaldþrotaskiptin. Þrotamaður ber þvert á móti ábyrgð á skuldum sínum sem ekki fást greiddar við gjaldþrotaskiptin, sbr. afdráttarlaust ákvæði 165. gr. laga nr. 21/1991.

Röksemdir sóknaraðila um að varnaraðili raski því jafnræði sem gilda eigi á milli kröfuhafa við töku bús til gjaldþrotaskipta varða innbyrðis réttarstöðu kröfuhafa við skiptin. Verður ekki fallist á að sóknaraðili geti komist undan skýrri greiðsluskyldu sinni með því að vísa til jafnræðis kröfuhafa við gjaldþrotaskipti sem lokið er.

Hið sama á við um tilvísanir sóknaraðila til 72. og 73. gr. laga nr. 21/1991. Þessi ákvæði afmarka hvaða réttindi þrotamanns falla undir gjaldþrotaskipti og undanskilja m.a. undan skiptum vinnulaun sem þrotamaður vinnur sér inn meðan á skiptum stendur og það sem hann aflar sér með andvirði þeirra. Þessi ákvæði haggja í engu skýrri greiðsluskyldu þrotamanns á skuldum sínum að loknum gjaldþrotaskiptum eða útiloka að til frambúðar verði unnt að halda vinnulaunum og því sem aflað er með þeim frá skuldheimtumönnum.

Sóknaraðili er með lögheimili í Noregi og hefur varnaraðili hafið innheimtuaðgerðir á hendur sóknaraðila þar í landi. Var varnaraðila það heimilt. Enda þótt íslensk lög gildi um stofnun kröfunnar og afdrif hennar við gjaldþrotaskipti hér á landi verður hún innheimt í Noregi eftir þarlendum lögum og réttarfarsreglum.

Í ljósi alls framangreinds verður ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 31. maí 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Guðlaug B. Ólafsdóttir